

کمترین رشد اقتصادی چین طی ۲۹ سال گذشته رقم خورد

پس از اعلام آمارهای اقتصادی چین مشخص شد رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۹ به رقم ۶/۱ درصد رسیده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد این رقم کمترین میزان رشد اقتصادی چین طی ۲۹ سال گذشته است. رشد ۶/۱ درصدی اقتصاد چین در سال ۲۰۱۹ در حالی محقق شد که این کشور در این سال درگیر جنگ تجاری گسترده با ایالات متحده آمریکا بود. به نظر می‌رسد این موضوع یکی از دلایل مهم کاهش رشد اقتصادی چین بوده است.

پس از صحبت‌های روحانی مبنی بر نبود راهکار برای بهبود وضعیت اقتصادی، «وطن امروز» ا راهکار با رویکرد مبتنی بر توان داخلی پیشنهاد می‌دهد

رونوشت به رئیس‌جمهور

گروه اقتصادی: در شرایطی که بیش از ۶ سال از عمر دولت تدبیر به امید گشایش اقتصادی حاصل از مذاکره با غرب گذشته و این رویکرد هیچ دستاورد ملموسی برای اقتصاد کشور نداشته، حسن روحانی حاضر به پذیرش اشتباه خود در فرو بردن کشور به باتلاق مذاکرات بی‌نتیجه و شکست اقتصادی نیست. این در حالی است که در تمام این سال‌ها بسیاری از نهادهای و کارشناسان، دولت را به اجرای راهکارهایی توصیه کرده‌اند که مبنای آن ارتباطی به مذاکره با غرب و امتیازدهی ندارد. دیروز هم رهبر معظم انقلاب برای چندمین بار از لزوم توجه مسؤولان به ظرفیت‌های داخلی و اصلاح ساختارهای درونی اقتصاد سخن گفتند. ایشان در بخشی از خطبه‌های دیروز نماز جمعه فرمودند: «البته قدرت فقط قدرت نظامی نیست؛ قدرت، قدرت نظامی نیست؛ اقتصاد کشور باید قوی شود، وابستگی به نفت باید تمام بشود، نجات پیدا کنیم از وابستگی اقتصادمان به نفت؛ جهش علمی و فناوری باید ادامه پیدا کند». در این میان حسن روحانی روز پنجشنبه در پنجاه و نهمین نشست مجمع عمومی بانک مرکزی و در جمع مدیران بانکی کشور در حالی از موفقیت رویکرد دولت در مذاکره با غرب و بویژه برجام سخن گفت که اکنون برجام به توافقی تبدیل شده که هیچ طرفی جز ایران در آن نیست. روحانی که طبق عادت همیشگی با نسبت دادن سخنان غلط به منتقدان دولت خود، از رویکرد دولت دفاع کرد، در این نشست گفت: «اگر اقتصاددانی بلد است تمام روابط خارجی خراب باشد اما اقتصاد مملکت هیچ دست نخورده، به ما هم بگوید.» هر چند هیچ کس تا به حال لزوم استفاده از ظرفیت دیپلماسی در پیشرفت کشور را نفی نکرده اما راهکارهای بسیاری برای حل مشکلات اقتصادی وجود دارد که هیچ‌یک از آنها حتی کوچک‌ترین ارتباطی به مذاکره و امتیازدهی ندارد. «وطن امروز» در گزارش امروز خود، بخشی از این راهکارها را معرفی می‌کند.

بی اثر کردن تحریم‌های مالی

با خروج دولت آمریکا از برجام و تنگ‌تر شدن حلقه تحریم‌ها، دولت ایران از برجام خارج نشد و تصمیم به اجرای یکجانبه برجام و مذاکره با اروپا گرفت تا بلکه هم برجام حفظ شود و هم از طریق اروپا بتواند منافع اقتصادی‌ای را که از برجام انتظار داشت کسب کند. اروپا هم وعده داد در برابر تحریم‌های آمریکا بایستد و به تعهدات خود عمل کند اما تمام تعهدات اروپایی‌ها به اینستکس ختم شد اینستکس ابزاری بود برای تسهیل تجارت بین ایران و اروپا در واقع اینستکس فقط یک اتاق تسویه است که در آن اسناد مربوط به تجارت بین ۲ کشور قابل‌انتقال است و قابلیت انتقال وجه در آن وجود ندارد. این ابزار محدود به کالاهای بشر دوستانه همچون غذا و دارو است. اینستکس هم در حد وعده باقی ماند و به جایی نرسید. ایران هم مسیر خروج از برجام را کلید زد. آنچه مشخص است راهی که پیموده شد از اساس اشتباه بود اما آیا ایران راه دیگری برای بی اثر کردن تحریم‌های مالی آمریکا نداشت؟

راهکارها

- ساختارهای نهاتری**

در طرف دیگر ماجرا ساختارهای نهاتری قرار دارد. در حال حاضر ساختارهای نهاتری با ظرفیت بسیار بیشتر از اینستکس در جریان است که می توان آنها را گسترش داد. این ۹۷ تیمی از کره جنوبی برای ملاقات با عباس عراقچی، معاون وزیر امور خارجه وارد ایران شد. حاصل این ملاقات، توافق برای همکاری ۲ کشور بر پایه از کره جنوبی با همکاری ووری بانک، بانک صنعت کره جنوبی بود. علاوه بر این بانک مرکزی دی‌ماه سال گذشته خبر از ایجاد مکانیسم مالی برای تجارت بر اساس معافیت‌های هند در تحریم‌های آمریکا داد. در این‌بین بانک کولون چین نیز در چارچوب نظام تحریمی آمریکا در حال همکاری با ایران است. ایران می‌تواند ساختارهای نهاتری را با دیگر کشورهای همراه نظیر روسیه و عراق ایجاد کند.

- قراردادهای دوجانبه**

جدا از سازو کار نهاتری، ایجاد روابط بانکی بر اساس ارز ۲ کشور می‌تواند راهگشا باشد. برای نمونه می‌توان به گفته‌های

اصلاح نظام بانکی

به نظر بسیاری از کارشناسان، نبود نظارت صحیح بر بانک‌ها از مهم‌ترین عوامل بحران مالی اخیر است. در تصور رایج، بانک‌ها واسطه‌گر و وجه هستند؛ به این معنا که بانک‌ها با جمع کردن سپرده از اقشار مختلف مردم، آن را به بخش‌های مختلف اقتصاد وام می‌دهند اما واقعیت این است که بانک‌ها خالق پول هستند. یعنی برای دادن تسهیلات، لزوماً نیازی به جذب سپرده نیست و تنها با فشردن چند کلید کمپیوتر، می‌توانند موجودی یک حساب را چندین برابر کنند. امروزه بیش از ۹۰ درصد از پول موجود در کشور توسط بانک‌های تجاری پدید آمده‌است و نه بانک مرکزی. این امتیاز خلق پول در اصل از حقوق حاکمیت است که به بانک‌های تجاری واگذار شده و به موجب آن، صاحبان بانک‌ها دارای رانت گسترده‌ای شده‌اند. هرچند خلق پول می‌تواند اثرات بسیار مثبتی در اقتصاد داشته باشد ولی خلق پول بی‌ضابطه موجب بی‌عدالتی، تورم و ناپایداری اقتصادی خواهد شد از طرفی بانک‌ها با خلق پول، ملک و زمین خریداری و نگهداری می‌کنند تا سرمایه خود را افزایش دهند و دوباره خلق پول کنند. به همین دلیل در کشورهای پیشرفته، نظارت‌های شدید و سختگیرانه‌ای بر بانک‌های تجاری وجود دارد اما در ایران با حجم بالای موقات بانکی و افزایش بدیهی بانک‌ها به بانک‌مرزی مواجه هستیم.

راهکارها

- افزایش نظارت و کنترل بانک مرکزی**

کوتاهی بانک مرکزی در انجام مسؤولیت‌هایش منجر به خلق پول بی‌ضابطه بانک‌ها و ایجاد خسارات جبران‌ناپذیر به اقتصاد می‌شود. در موارد بسیاری، بانک مرکزی برای حفظ ثبات بازار، از برخورد با بانک‌های متخلف خودداری می‌کند. بانک مرکزی به عنوان مسؤول حفظ ثبات قیمت‌ها از یک سو مجبور به اجتناب از برخورد مستقیم با بانک‌هاست و از سوی دیگر، به عنوان ناظر پولی، مسؤول بر برخورد با تخلفات است که این موضوع باعث نبود نظارت قاطع و درنهایت در بلندمدت باعث تورم و ناپایداری اقتصادی می‌شود. به همین دلیل یکی از امور لازم جهت حفظ و تقویت ثبات برای مقام ناظر، استقلال نسبی آن از بانک مرکزی است. تجربه کشورهای برتر اقتصادی، حاکی از تقویت نظارت بانکی بس از بحران‌های اقتصادی است. در سال‌های گذشته ضعف نظارت ناظر پولی بر بانک‌ها موجب ایجاد شکاف شدید در

بهبود محیط کسب‌وکار

فضای نامساعد کسب‌وکار و تولید در ایران از جمله موانع پیش‌روی رشد بخش حقیقی اقتصاد است. آخرین گزارش بانک جهانی نشان می‌دهد ایران در شاخص «سهولت کسب‌وکار» در رتبه ۱۲۷ جهان و پایین‌تر از کشورهای نظیر اوگاندا، فیجی، توگو و جیبوتی قرار دارد. وضعیت ایران همچنین در شاخص‌های دیگر نظیر آزادی اقتصادی و رقابت‌پذیری اقتصادی نیز همین وضع را دارد. با بررسی جزئیات این شاخص‌ها مشخص می‌شود بدترین وضعیت ایران در مواردی همچون صدور مجوز، حمایت از سرمایه و رقابت‌پذیری است. این شرایط باعث به خطر افتادن امنیت فعالیت‌های اقتصادی مولد شده است. در همین راستا اخیراً فرامرز توفیقی، رئیس کمیته دستمزد شورای عالی کار گفت: ۹۵ درصد جمعیت سوافلان کاریگری دارای قرارداد موقت یک‌ساله و کمتر و حتی برخی دارای قراردادهای سفید امضا و قراردادهای شفاهی هستند و برخی نیز دارای قراردادهای کوتاه‌مدت مانند یک، ۲ و ۳ ماه هستند.

رئیس‌جمهور ایران

هدایت نقدینگی به سمت تولید

از سال ۹۰ تا ۹۸ حجم نقدینگی ۴ برابر شده و از مرز ۲۰۰۰ هزار میلیارد تومان عبور کرده است. متأسفانه افزایش نقدینگی متناسب با رشد اقتصادی نبوده است. رشد نقدینگی بالا در تورم خود را نشان می‌دهد. این نوع رشد نقدینگی نگران‌کننده است و در مسیر اشتباهی قرار گرفته است. به‌طور کلی ذات نقدینگی مثبت است اما وقتی نتوان بازار مناسب و جذابی را برای نقدینگی ایجاد کرد این نقدینگی به بازارهای مختلف سرکشی می‌کند و از بازاری به بازار دیگر مشکلاتی را به وجود می‌آورد. دولت باید تلاش کند با سیاست‌های مالی مناسب، نقدینگی را به سمت تولید هدایت کند.

راهکارها

- راه‌اندازی لکوموتیوهای اقتصادی**

هدایت نقدینگی به سمت تولید هم می‌تواند باعث

رشد اقتصادی شود و هم تورم را کاهش دهد اما باید دقت شود که به چه صناعی باید نقدینگی تزریق شود؟ باتوجه به تجربیات کشورهای موفق و همچنین تجربیات ناموفق اشتغالزایی کشور، دولت باید با انتخاب صنایع پیشران یا لکوموتیو با هدف ایجاد رونق پایدار در بخش صنعت گام بردارد. شرط بهینه‌بودن توزیع منابع ایجاد می‌کند صنایعی که انتخاب می‌شوند امکان ایجاد زنجیره تأمین در داخل کشور و به‌تبع آن ارزش‌افزوده را داشته باشند. اصطلاحاً به این صنایع لکوموتیوهای اقتصادی می‌گویند. در واقع با راه‌اندازی این لکوموتیوها، مابقی صنایع نیز مانند واگن‌هایی به دنبال آن کشیده می‌شوند و صنعت کشور به حرکت درمی‌آید. برای مثال بازار مسکن به عنوان بخشی پیشرو روابط زنجیره‌واری با سایر بخش‌های اقتصادی دارد و رونق و رکود این بازار می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر اقتصاد داشته باشد.

اصلاح ساختار مالیاتی

بودجه سال ۹۹ در حالی این روزها در کمیسیون تلفیق بودجه مجلس در دست بررسی است که مسأله افت شدید درآمد نفت ناشی از تحریم‌های آمریکا به مسأله‌ای اساسی تبدیل شده است. در چنین شرایطی تمام بحث‌ها درباره امکان جبران افت درآمد نفت از طریق افزایش درآمدهای مالیاتی است. با این حال دولت و مجلس طی این سال‌ها تقریباً هیچ اقدامی برای اصلاح ساختار مالیاتی و کشف ظرفیت‌های پنهان مالیات‌ستانی نداشته‌اند.

آخرین اقدام اساسی در حوزه مالیات، تصویب قانون اجرای آزمایشی مالیات بر ارزش افزوده در مهرماه سال ۱۳۸۷ بود و تاکنون چندین بار تمدید شده است. اجرای این پایه مالیاتی درآمد قابل توجهی را برای دولت تأمین کرده، به طوری که بیش از نیمی از درآمد مالیاتی را تشکیل می‌دهد.

راهکارها

- حذف معافیت‌های مالیاتی**

یکی از مسائل موجود در این حوزه، معافیت اکثر بخش‌های اقتصادی از مالیات بر ارزش افزوده است. طبق اظهارات دکتر محمد کرديچه، معاون سازمان برنامه و بودجه، حدود ۵۵/۷ درصد از اقتصاد ایران مشمول مالیات بر ارزش افزوده نیست. این معافیت‌های گسترده باعث از دست رفتن حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان درآمد مالیاتی شده است. این در حالی است که طبق محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس و اظهارات بسیاری از کارشناسان، رقم کسری بودجه سال آتی چیزی از حدود همین رقم است. مسأله معافیت‌های گسترده البته یکی از مسائل ساختار مالیاتی است. مسأله دیگر در ساختار مالیاتی، نبود پایه‌های مالیاتی است. تعریف پایه‌های مالیاتی جدید که طبق آخرین اخبار در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار گرفته، اقدام دیگری است که ضمن تأمین درآمدهای قابل توجه برای دولت، اثرات تنظیم‌گری در اقتصاد کشور دارد. از جمله برخی از این مالیات‌های می‌توان به مواردی همچون مالیات بر ثروت، خانه‌های خالی، عایدی سرمایه، کالاهای لوکس، سپرده‌های میلیاردی و معاملات مکرر اشاره کرد. تمام این نوع مالیات‌ها علاوه بر اثر درآمدی برای دولت، اثر تنظیمی در اقتصاد نیز دارد. برای مثال مالیات بر خانه‌های خالی باعث تحریک عرضه خانه‌های خالی به بازار و در نتیجه کنترل و حتی افت قیمت مسکن و در نتیجه سهل شدن دسترسی طبقات پایین جامعه به مسکن می‌شود.

اجتماعی، این سازمان طبق تفسیر خود از این قانون، اقدام به دریافت حق بیمه قرارداد کرد. این سازوکار به گونه‌ای است که این سازمان ضریبی از مبلغ کل قرارداد پروژه‌ها را به عنوان حق بیمه دریافت می‌کند. تعیین این ضریب نیز صرفاً بنا بر سلیقه کارشناسان سازمان تأمین اجتماعی انجام می‌شود که تأثیر کمبود بودجه سازمان بر میزان این ضریب مشهود است. سازمان در قبال دریافت این مبلغ کار گسر جدیدی را بیمه نمی‌کند؛ زیرا همواره میزان حق بیمه قرارداد از کل مبلغ حق بیمه واقعی کارگران بیشتر است. در واقع حق بیمه قرارداد هزینه‌ای اضافی برای تولیدکننده و به تبع آن کارگران است. سازمان تأمین اجتماعی با دریافت این مبلغ نه‌تنها خدمات جدیدی را ارائه نمی‌دهد بلکه به عنوان سدی در برابر تولیدکننده قرار می‌گیرد و باعث تعطیلی پروژه‌ها و بیکاری کارگران می‌شود. به بیان بهتر، سازمان با آجر کردن نان کارگران به دنبال جبران

شنبه ۲۸ دی ۱۳۹۸
وطن امروز | شماره ۲۸۴۵

اقتصادی

اقتصاد کلان

ارائه ۱۰ راهکار برای نجات اقتصاد به رئیس‌جمهور بدون نیاز به خارج

پس از سخنان جنجالی حسن روحانی در توجیه شکست سیاست نگاه به خارج و گره زدن حل مشکلات داخل به خارج، جمعی از اقتصاددانان کشور با ارسال نامه‌ای ۱۰ راهکار پیشنهادی خود برای حل مشکلات بدون نیاز به خارج را به رئیس‌جمهور معرفی کردند. این ۱۰ راهکار به طور خلاصه شامل موارد زیر است:
تسهیل در صدور مجوزهای کسب‌وکار، کمک سفارتخانه‌های ایران در سایر کشورها به صادرکنندگان ایرانی، منع بانک‌ها از خرید و نگهداری املاک و رقابت با یکدیگر برای بالا بردن نرخ سود سپرده، هدایت نقدینگی از طریق استفاده از ابزارهای جدید مالی و تسهیل انتشار اوراق در بازار سرمایه، کنترل هزینه‌های تأمین اجتماعی و ممنوعیت فشار بر تولید، مقابله با تحریم‌های بانکی از طریق روش‌های جایگزین سوئیفت نظیر رمزارزها، پیمان‌های پولی دوجانبه با شرکای اصلی تجاری، تأمین بازار فروش برای تولیدکنندگان کشور از طریق اجرای ماده ۱۶ قانون بهبود محیط کسب‌وکار، تجدید نظر در سهمیه‌بندی بنزین و اختصاص سهمیه به هر کارت ملی، شناسایی تراکتش‌ها و تأمین حداقل ۱۰۰ هزار میلیارد تومان فرار مالیاتی ثروتمندان، جلوگیری از تقاضای سوداگرانه در بازارهای خودرو، مسکن، طلا و ارز از طریق تصویب و اجرای قانون مالیات بر عایدی سرمایه.

ارز

ارز صادراتی در خارج از کشور تحویل شود

مسعود خونساری، رئیس اتاق بازرگانی تهران با اشاره به الزام دولت مبنی بر بازگشت ارز حاصل از صادرات به کشور، به دولت پیشنهاد داده است به صادرکنندگان اجازه دهد از حاصل از صادرات خود را در مقصد صادرات تحویل دهند و ملزم به تحویل آن در داخل کشور نباشند. این پیشنهاد رئیس اتاق بازرگانی تهران به معنای آن است که صادرکنندگان بخش خصوصی پس از نهایی کردن معامله حاضرند این ارز را در کشور واردکننده کالا از ایران تحویل دهند تا از سویی محدودیت‌های بازگشت ارز به کشور کاهش یابد و از سوی دیگر دولت در یک کشور خارجی به منابع ارزی دسترسی پیدا کند.

تشریح تدابیر ۲ سال گذشته

بانک مرکزی برای کنترل بازار ارز

رئیس کل بانک مرکزی دربارهٔ اهم اقدامات بانک مرکزی برای کنترل بازار ارز در ۲ سال گذشته اظهار داشت: اولین اقدام بانک مرکزی آن بود که به عنوان بازارآزم وارد بازار ارز شد و با خرید و فروش و نه صرفاً تزریق به ثبات نرخ ارز پرداخت.

عبدالنصر همتی افزود: اقدام دوم بسیار مهم بانک مرکزی کنترل در مبادلات ریالی بود، با این اطمینان که بدون کنترل نقل وانتقالات ریالی امکان ایجاد ثبات در بازار ارز و کاهش تقاضای سفته‌بازی وجود ندارد که این اقدام نیز بسیار مؤثر افتاد. رئیس کل بانک مرکزی تصریح کرد: سومین اقدام بانک مرکزی تلاش برای تأمین تقاضای ارز عملان اقتصادی با استفاده از بازار دوم یا سامانه نیما بود و کاهش تدریجی تفاوت شدید نرخ ارز در سامانه نیما و بازار آزاد برای تشویق بازگشت ارزهای صادراتی و جلوگیری از فساد و ارزیتریبز بوده است.

از جمله اقدامات دیگر بانک مرکزی مدیریت انتظارات از طریق خنثی کردن شایعات و تحریکات رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی بوده است که به طور معمول افراد غیر حرفه‌ای را دچار زیان می‌کند.

تجارت

افزایش ۴۸ درصدی ارزش صادرات به اوراسیا

رئیس سازمان توسعه تجارت گفت: موفقیتنامه اوراسیا از ۵ آبان اجرایی شده و از آنجا که در حال حاضر آمار تجارت ۹ ماهه کشور موجود است، تحلیل تجارت برای یک ماه و نیم تحلیل منصفانه نیست.

حمید زادبوم اظهار داشت: ارزش صادرات به اوراسیا در ۹ ماهه اسمال ۶۵۶ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۴۸ درصد از نظر ارزشی و ۹۴ درصد از نظر وزنی افزایش داشته است.

زادبوم با بیان اینکه ادعا ندارم این رشد حتما حاصل موفقیتنامه اوراسیا بوده است، افزود: البته که این موضوع بی‌اثر هم نبوده است.

رشد صادرات به اوراسیا نسبت به منطقه‌های دیگر مانند شورای همکاری خلیج فارس، آسه‌ان و اتحادیه اروپایی بسیار بیشتر بوده، به صورتی که بیشترین درصد رشد صادرات از نظر ارزشی مربوط به اوراسیا است.

ضرر FATF در شرایط تحریم بیشتر از فایده آن است

مصطفی میرسلیم، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در پاسخ به اینکه «برخی کارشناسان معتقدند یکی از مصادیق پاسخ اقتصادی به اقدام آمریکا در ترور حاج‌قاسم سلیمانی، رد سریع و قاطع لایحه CFT در مجمع هست، نظر شما درباره این موضوع چیست؟» گفت: هر قدری که مافع دور زن تحریم‌ها شود مردود است و FATF از مصادیق روشن ابزار شفافیت درباره راه‌های دور زدن تحریم‌هاست و ضرر آن در شرایط تحریم بیش از حسن آن است.